

Hei, me toimitellaan!

Toimitustyö kätkee sisäänsä paljon mielenkiintoisia sattumuksia, jotka eivät välttämättä nouse lööppeihin. Alalla työskentelevät tietävät, että esimerkiksi ”se, miksei päätoimittaja julkaise toimittajansa tarinaa, on usein pitkä *juttu*”.

Lukijoilla on usein virheellinen käsitys myös toimittajien riippumattomuudesta. Yleisesti on tunnettua, että toimittajat eivät anna tarjottujen lounaiden vaikuttaa juttuihinsa.

Tarjoamattomien lounaiden kohdalla tilanne ei ole kuitenkaan yhtä yksinkertainen.

Vaikka epäilyjä riippumattomuudesta sattuisikin syntymään, alansa ammattilaisina journalistit pystyvät selviytymään ongelmatilanteistaan kevyesti. Tästä käy esimerkkinä tapaus, jossa päätoimittaja sai tarkistettavakseen tutkivan toimittajansa jutun kaupungilla rehottavasta korrup-tiosta.

”Hmm, olet näköjään tehnyt ensiluokkaista työtä, ja näyttöäkin on riittävästi---. Kaupunginjohtaja on siis ottanut lahjuksia rakennusfirmalta, joka vastapalvelukseksi sai sopivan rakennustontin. Samassa yhteydessä pestiin huumerahaa ja Venäjältä rahdattiin rekkakonteissa ilotyttöjä. Laiton verovaroin hankittu viinakin virtasi illanvietoissa. Bisneksissä on ollut mukana näköjään koko kaupunginjohtajan suku.

--- Aah, olet selvittänyt selville senkin, että lehtemme olisi ostettu

asiassa hiljaiseksi ja että päätoimittajana minä olisin kinunnut itselleni tästä satatuhatta!

--- Tämähän on huippujournalismia! Paras juttu, jonka olen koskaan nähnyt! Olet erotettu!”

Aina ei kaikista tilanteista kuitenkaan selviydytä yhtä kätevästi. Varsinkin alalle tulevilla nuorilla on usein vaikeuksia pelisääntöjen omaksumisessa. Ensimmäisenä ongelmiin törmätään jo työpaikkahaastattelussa. Näin kävi myös kesätyötä hakeneelle Lasselle.

Päätoimittaja oli kiinnostunut erityisesti siitä, kuinka hyvin tämä tuntee historian merkkihenkilöitä. ”Jos saisit haastatella ketä tahansa, kenet valitsisit? Hän voi olla elävä tai kuollut”.

”Elävän!”, oli Lassen selkeä valinta.

Ensimmäisellä keikallaan Lasse sai tehtäväkseen työstää jutun seurakunnan uuden kirkkoherran toimittamasta jumalanpalveluksesta. Hän palasi kuitenkin pian toimitukseen, ja selityskin oli yksinkertainen: ”Ei sieltä mitään uutista saanut. Koko jumalanpalvelus peruutettiin, kun kirkkoherra putosi sakastista ja taittoi niskansa.”

Seuraavan juttunsa aiheena Lassella oli paikallisten marttojen juhlat. Kokematon kun oli, Lasse ei tohtinut esittäytyä järjestäjille, eikä kukaan huomannut pyytää häntä juhlien jälkeen kahvipöytään.

Lasse muisti kuitenkin päätoimittajan ohjeet siitä, että juttu on kirjoitettava objektiivisesti ja että kerrotuista asioista on oltava varma tieto. Lasse mainitsikin jutussaan juhlien jälkeen tarjolla olleesta hyvän näköisestä kakusta ja kahvista.

Lasse oli erityisen huolellinen myös siteeratessaan haastateltavia. Kun eräs pikkupoika oli selvinnyt kuin ihmeen kaupalla korkeajännitepylvästä saamastaan sähköiskusta, Lasselle asiasta kertonut poliisi vertasi tapahtumaa varsinaiseen lottovoittoon. Juttu sai Lassen käsissä otsikokseen: *”Lottovoitto: Pikkupojan läpi 20 000 voltia.”*

Asioiden todenmukainen kertominen on ylipäänsä tärkeä journalismin ohjenuora. Kerran paikallislehden levikkialueella auto ajoi ojaan. Tapahtumapaikka oli kuitenkin sen verran kaukana toimituksesta, ettei siitä lähdetty ottamaan erikseen kuvaa. Se korvattiin toimituksen ikku-

nasta napatulla otoksella ja tarkennetulla kuvatekstillä: *"Kuvassa onnettomuuspaikkaa muistuttava tien risteys."*

Toimittajien tarkkaavaisuudesta huolimatta virheitä toimitustyössä kuitenkin aika ajoin sattuu. Virheitä vihataan kuitenkin miltei yhtä paljon kuin niiden oikaisemista. Erityisen kiusallisia ovat kuolemien ennakoinnit.

Kerran tällainen virhe oikaistiinkin: *"Viime numerossa kerroimme Matti Virtasen kuolleen. Toimitus pahoittelee, että tämä tieto ei pitänytkaan paikkaansa."*

Eräs toinen toimitus sai kiukkuisen puhelun lukijaltaan, jonka oli aamun lehdessä väitetty kuolleen. Työvuorossa ollut toimitussihteeri otti asian rauhallisesti ja halusi varmistaa soittajalta väitteen todellisen laidan. Hän tivasikin epäuskoisena: *"Mistä te oikein soitatte?"*

Lukijoille on tuskin jäänyt kovin vieraaksi asiaksi alkoholin korostunut rooli toimitustyössä. Varsinkin ennen vanhaan ilmaista viinaa virtasi nimenomaan yritysten tiedotustilaisuuksissa. Tarjoilusta ei tietenkään kieltäydytty, kuluihan työaikakin näin joutuisemmin.

Kerran toimitussihteeri hermostui kun tiedotustilaisuuteen lähetetty toimittajaa ei alkanut kuulua takaisin. Hän joutui soittelemaan tälle useampaan kertaan ja muistuttamaan, että seuraavan päivän lehti odotti toimittajalta puuttuvaa juttua.

Lopulta kinuamiseen kyllästynyt toimittaja saneli juttunsa puheliin: *"Otsikoksi puhelinfirmalla tärkeä info, loput STT:ltä--"*.

Toimittajat eivät kiivaassa uutistyyössään aina muistaneet, että liika alkoholi myös ennen pitkää tappaa. Mistä esimerkiksi tiesi, että toimitussihteeri on kuollut? Jos hänen käsissään on vain puoliksi juotu Kossupullo, sillä jos toimitussihteeri olisi hengissä, hän ei olisi jättänyt pulloa vajaaksi.

Entä kuinka voitiin varmistaa, että toimitussihteeri on varmasti kuollut? Yksinkertaisesti yrittämällä irrottaa pullo toimitussihteerin kourasta muistaen samalla kuitenkin, että vainajan tarttumarefleksit toimivat jonkin aikaa vielä kuoleman jälkeenkin.

Kun toimittaja oli sitten oikeasti kuollut, miksi hänet piti haudata vähintään viiden metrin syvyyteen? Kun tarpeeksi syvälle kaivaa, toimittajastakin voi löytyä jotakin positiivista.

Yleisesti tiedetään, että helvetin alin kerros on varattu valehteleville asianajajille ja että toiseksi alinta kerrosta asuttavat samantapaiset toimittajat. Valitettavasti monet toimittajista joudutaan kuitenkin pudottamaan kerrosta alemmaksi asianajajien joukkoon, koska heidän varsinaisen kerroksensa on jatkuvasti liian täynnä.

Lehtitalojen latojat ovat nykyisin jo kuollut ammattikunta, vaikka heillä oli suuri vastuu lopputuloksesta. Eräskin heistä korjasi kerran oma-aloitteisesti kirjoitusvirheen ilmoitusotsikosta ”*Etnisiä* ravintoloita”. Asiakkaiden katoamisesta kiivastuneet ravintoloitsijat eivät olleet kovinkaan hyvillään ”*Entisiä* ravintoloitaan” koskevasta maininnasta.

Pian tämän jälkeen samainen kirjaltaja sai ladottavakseen uutisen paikallisen yhdistyksen hallitusvalinnoista. Jutun kirjoittanut toimittaja oli lisännyt puheenjohtajaksi valitun *Tulkkusen* nimen yhteyteen latojalle tarkoitettua huomautuksen siitä, että tämän nimi sitten ladotaan varmasti oikein. Tämä varoitus eteni tietenkin myös itse julkaistuun juttuun.

Tarkka ladontatyö jatkui eräässä puhelimitse jätetyssä kuolinilmoituksessa. Muistovärssyt sanellut vainajan omainen oli päättänyt puhehensa toteamukseen ”Eikä sitten muuta”. Tätäkään kommenttia ei tietenkään poistettu itse ilmoituksesta.

Vastaavanlainen tilanne sattui lehden uutisoidessa paikallisia hiihtokilpailuja. Pikaisesti kisapaikalla käväissyt toimittaja oli sopinut järjestäjän kanssa, että tulokset toimitetaan lehdelle heti kisojen päätyttyä. Latomoon tätä ennen lähettämänsä jutun perään toimittaja lisäsi latojalle huomautuksen siitä, että tulokset löytyvät latomon seinältä.

Luvattuja tuloksia lehti ei saanut, mutta toimittajan juttunsa perään liittämä muistutus sitä vastoin julkaistiin seuraavassa numerossa. Jälkeenpäin toimituksessa arvuuteltiin, kuinka moni lukija kävi etsimässä hiihtosijoituksia latomon seinältä.

Onko niin, että toimituksissa ei ole tarvinnut turvautua varsinaiseen huijaamiseen päinvastoin kuin levikkimarkkinoinnissa?

Iltapäivälehteä myytiin kerran kadulla kampanjoimalla *"Järkyttävä skandaali, kahtakymmentä huijattu"*. Jokaisen myydyn irtonumeron jälkeen päivittyi myös tämä myyntipuhe. Seuraavaa lehteä myytiinkin jo järkyttävänä skandaalina, jossa kahtakymmentäyhtä oli huijattu.

Levikkimarkkinointi on muutenkin syyllistynyt liian lupaavaan ilmoitteluun. Kerran lehden ilmoitettua tulevasta peittojakelustaan, lehdtitalon pääoven eteen ilmaantui pitkä jono lukijoita ilmaisten huopien toivossa.

